

Utviklingen i mottakere av arbeidsavklaringspenger og personer med nedsatt arbeidsevne per 30. juni 2021

Notatet er skrevet av Eirik Grønlien eirik.gronlien@nav.no, 16.08.2021.

Sammendrag

Antall personer som mottok arbeidsavklaringspenger i løpet av juni 2021 var på 131 864. Det innebærer at 3,8 prosent av befolkningen i alderen 18-66 år mottok arbeidsavklaringspenger på dette tidspunktet, stabilt fra første kvartal. Sammenliknet med året før økte antall mottakere med 13 487 personer, en økning på 11,4 prosent. Antall personer som mottok arbeidsavklaringspenger økte med 1 451 personer i løpet av andre kvartal 2021, tilsvarende 1,1 prosent.

Ved utgangen av juni 2021 var det 196 362 personer i alderen 18-66 år registrert med nedsatt arbeidsevne. Dette var 13 607 flere enn på samme tid i fjor, en økning på 7,4 prosent. Antall personer registrert med nedsatt arbeidsevne økte med rundt 2 268 personer, eller 1,2 prosent, i andre kvartal 2021. Andel personer med nedsatt arbeidsevne som mottok arbeidsavklaringspenger var ved utgangen av juni på 64,3 prosent. En økning på 1,8 prosentpoeng fra tilsvarende periode i 2020. Andelen personer med nedsatt arbeidsevne som mottok uføretrygd lå på 10,3 prosent, en reduksjon på 0,4 prosentpoeng fra 2020.

Svak økning i antall mottakere

Antallet personer som mottok arbeidsavklaringspenger økte kraftig i løpet av første kvartal, men stabiliserte seg mer i andre kvartal. Antall personer som mottok arbeidsavklaringspenger ved utgangen av juni 2021 var på 131 864. Dette var en økning på 1 500 fra første kvartal, og hele 13 500 fra juni 2020. Så langt i år er antall mottakere økt med 7 300 personer. Forlengelsene på 6 måneder for nær sagt alle AAP mottakere som ble innført i 2020 har ført til en kraftig reduksjon i avgangen blant personer med lang varighet og bidratt til at beholdningen har holdt seg på et høyt nivå. Senere er det besluttet at perioden skal ytterligere forlenges ut september 2021 for de fleste mottakere. Samtidig har utfordringer på arbeidsmarkedet også gjenspeilet seg i økt tilgang til ytelsen.

Etter nedstengningen den 12. mars 2020 økte arbeidsledigheten betydelig og til tross for en kraftig reduksjon fra den enestående situasjonen i mars og april 2020, er ledigheten fortsatt høy. Økt ledighet virker også å sammenfalle med en økt tilgang til helserelaterte ytelser. Dette er et mønster vi har observert tidligere ved liknende nedgangskonjunkturer. Kann m.fl (2016) har blant annet anslått at en økning i ledighet på 1 prosentpoeng kan medføre en økning i tilgang til AAP på rundt 6 prosent. Samtidig vil den økte ledigheten i 2020 kunne føre til en økning i sykefravær som på sikt kan medføre økt tilgang på AAP. Antall registrerte ledige vil sannsynligvis reduseres etter hvert som samfunnet gjenåpnes. Vi ser allerede i andre kvartal et fall i ledigheten spesielt blant heltidsledige¹. Samtidig er det spesielt i starten av perioder med nedstenging og økning i ledighet vi har sett økt tilstrømning til AAP, for eksempel så vi at tilgangen i mars og november 2020 lå rundt 3 000 over året før. Vedvarende høy ledighet virker ikke å ha like stor innvirkning på overgang til AAP over tid, men kan påvirke avgangen fra ordningen fra dem som har overgang til arbeid. Gjennomsnittlig forventes arbeidsledigheten å ligge på 3,7 prosent i 2021 og andelen vil være høy også i 2022 (Vidal-Gil og Gjerde, 2020). Det er også tendenser til at overgangen fra dagpenger til helserelaterte ytelser øker når perioden med dagpenger går mot slutten (Furuberg og Kalstø 2017), samtidig vil de som evt. har vært sykemeldt i over 52 uker etter starten av pandemien i mars 2020 når måtte gå over på AAP dersom de har fortsatt behov for helserelaterte ytelser.

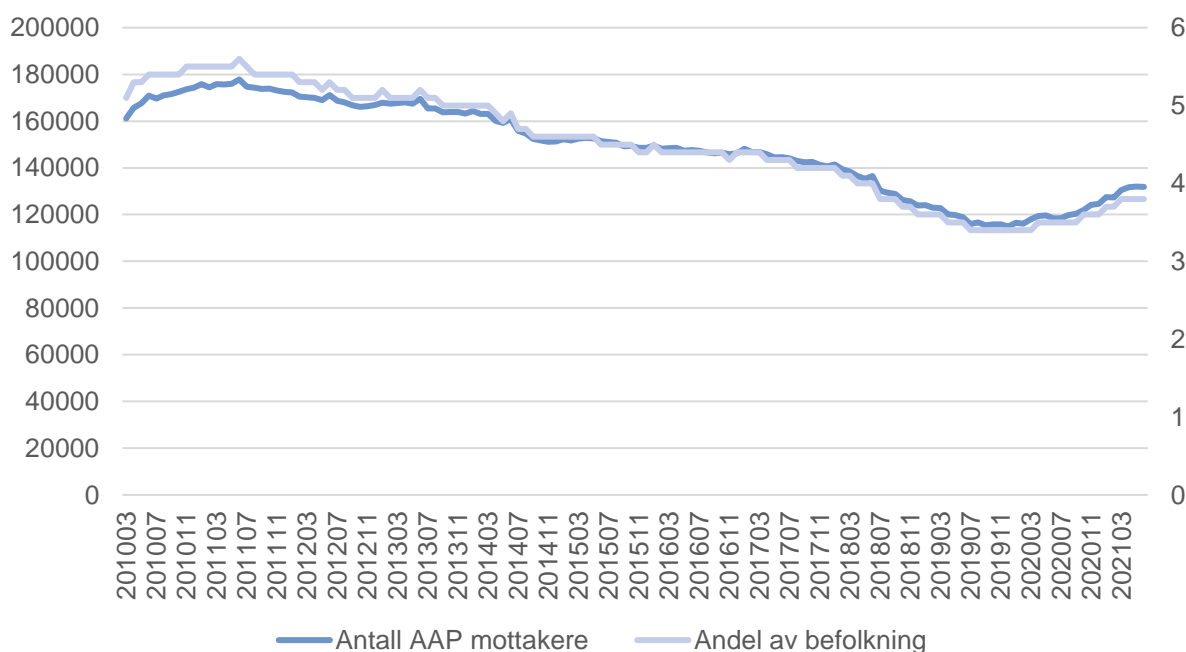
Så langt i 2021 ser vi en økning i antall mottakere diagnostisert med sykdommer i luftveiene og mange av disse har vært sykemeldt i 52 uker i forkant og vil derfor være personer som ble syke i starten av pandemien. Dette vil isolert kunne medføre økt tilgang, men gruppen er fortsatt forholdsvis liten og tidligere analyser har vist at det ikke har vært en dramatisk økning i antallet

¹ NAV publiserer tall for heltids- og deltidsledige, samt arbeidssøkere på tiltak (<https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/arbeidssokere-og-stillinger-statistikk/nyheter/5-500-faerre-arbeidssokjarar-i-juli>).

som bruker opp sykepengerrettighetene (Dahl m.fl 2021). Samtidig kan økningen i sykefraværet generelt delvis forklares som en konsekvens av smitteverntiltak (Nossen og Sundell 2020). Vi forventer derfor ikke noen stor økning i overgang fra sykepenger fremover som en følge av at personer har vært sykemeldt med koronarelatert sykdom i ett år.

Fra og med andre kvartal 2021 er AAP ytelsen for mange mottakere forlenget ytterligere ut september. Dette gjelder for alle mottakere foruten dem som er under vurdering for uføretrygd og vil endre en tidligere forventning om at avgangen fra ordningen skulle øke fra andre halvdel av 2021. Basert på de siste forlengelser er det mer sannsynlig at den totale avgangen vil holde seg stabil i tredje kvartal, med bare en svak økning grunnet avgang fra de som er under vurdering for uføretrygd. Avgangen vil deretter øke ytterligere mot slutten av året når nye forlengelser går ut. Mange av disse vil allikevel fortsatt ha muligheten til å motta AAP i en kortere periode enten fordi de er avklart til arbeid eller fordi de kommer under vurdering for uføretrygd etter endt ordinær periode. Det forventes at den samlede effekten fra økt avgang og lavere tilgang vil føre til noe færre mottakere mot slutten av året, og en ytterligere reduksjon i 2022. Svært mange av dem som mottar AAP under vurdering for uføretrygd har overgang til uføretrygd etter AAP. For denne gruppen er stønaden ikke forlenget ut september noe som tilsier at avgangen for denne gruppen isolert vil være høyere og at overgangen til uføretrygd vil kunne stige fremover.

Figur 1: Antall mottakere av arbeidsavklaringspenger (venstre akse) og andel av befolkningen (høyre akse), i alderen 18-66 år. Antall. Alder. Mars 2010 - juni 2021

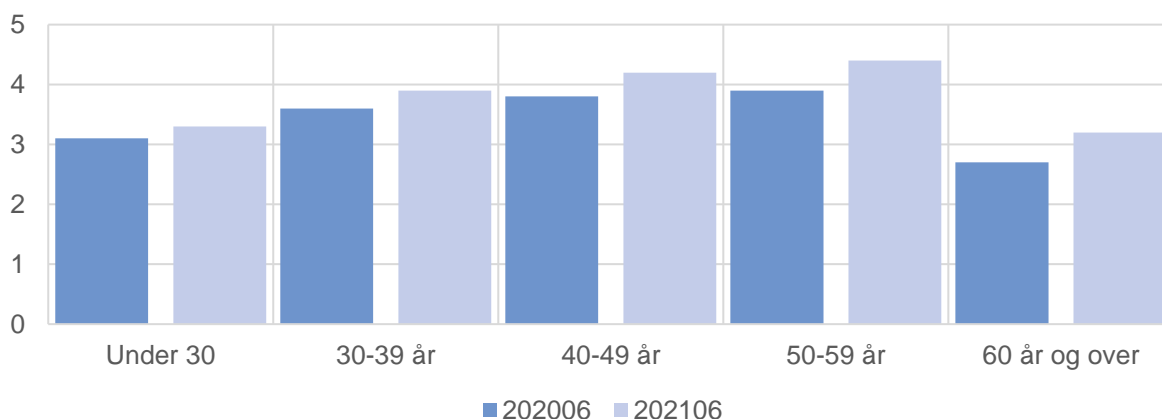
Kilde: NA

Stabilt for dem under 30 år

Antall mottakere fortsetter å stige for alle aldersgrupper foruten dem under 30 år hvor det er en marginal nedgang. Sammenliknet med fjerde kvartal 2020 er det størst økning blant dem i aldersgruppen over 60 år. Her steg antall mottakere med noe under 500 personer, tilsvarende 3,6 prosent. For de i aldersgruppene mellom 30 til 59 år steg antallet med rundt 200-450 per 10-årig aldersgruppe, men også her er det en tendens til større økning blant de eldre. For disse utgjør økningen rundt 1-1,5 prosent. Det innebærer at den klart største relative økningen også var blant dem over 60 år. For dem under 30 er antall mottakere mer stabilt, med en marginal reduksjon på noe under 100 personer, en nedgang på mindre enn 0,2 prosent.

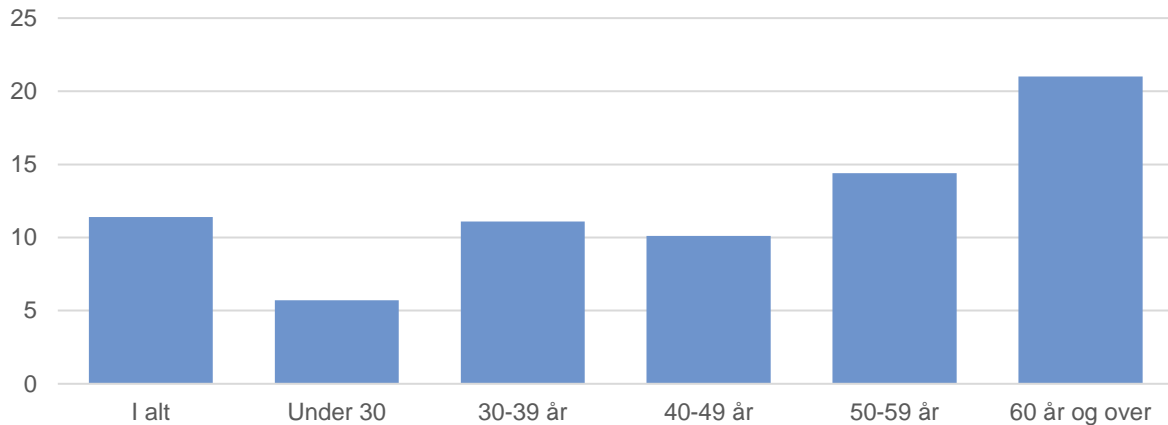
Sammenlikner vi med tilsvarende periode i 2020 ser vi at antallet stiger for alle aldersgrupper. Størst økning er det for dem i gruppen 50 til 59 år hvor antallet stiger med nær 3 900 personer de siste 12 månedene. Dette tilsvarer en økning på rundt 14,4 prosent. Størst relativ endring er det også her blant dem mellom 60 og 66 år med en økning på rundt 2 400 personer, tilsvarende 21 prosent. Det er også en stor økning for dem i aldersgruppen 30 til 39 år og 40 til 49 år hvor antallet stiger med henholdsvis 2 900 og 2 800, eller 11,1 og 10 prosent. For dem i aldersgruppen under 30 år steg antallet med nær 1 500, eller 5,7 prosent. Det er spesielt for dem i gruppen 25 til 29 år hvor det er en økning. For dem i aldersgruppen under 25 år steg antallet med under 200, tilsvarende mindre enn 2 prosent økning.

Figur 2: Andel av befolkningen (18-66 år) som mottar arbeidsavklaringspenger. Andel. Alder. Juni 2020 og Juni 2021

Kilde: NAV

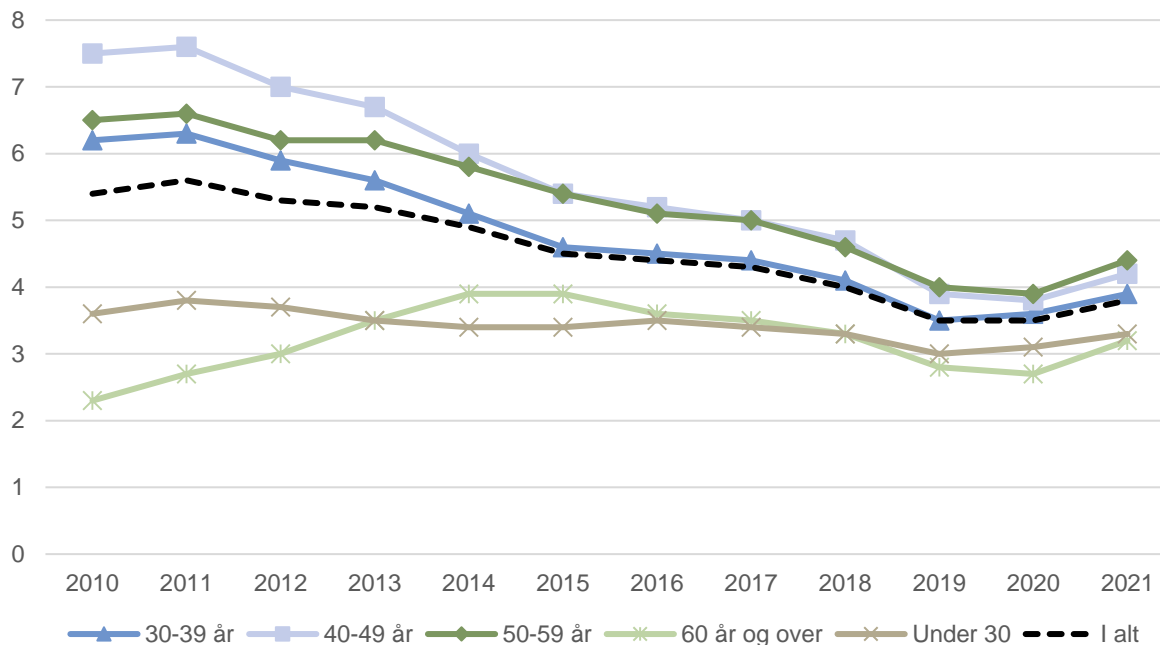
Figur 3. Prosentvis endring i antall mottakere av arbeidsavklaringspenger. Andel. Alder. Endring fra juni 2020 til juni 2021

Kilde: NAV

Målt som andel av befolkning ser vi at det ved utgangen av juni var flest mottakere i aldersgruppen 50 til 59 år hvor rundt 4,4 prosent av befolkningen mottok. Andelen synker jevnt for de yngre aldersgruppene, men det er allikevel blant de eldste hvor andelen er lavest med 3,2 prosent registrert som mottakere av AAP (se figur 2). Dette skyldes sannsynligvis at enkelte eldre velger varig ytelse i form av alderspensjon fremfor å motta AAP. Andelen under 30 år som mottar arbeidsavklaringspenger har holdt seg stabilt over tid, men har steget med rundt 0,2 prosentpoeng i løpet av de siste 12 månedene. Det er også her en klar tendens til at det for dem under 25 år bare er en svak økning, men andelen for dem i gruppen 25 til 29 år stiger omtrent i tråd med de andre aldersgruppene. Ettersom yngre personer i gjennomsnitt vil ha noe kortere tid på ytelsen vil det kunne tilsi at de i noe mindre grad er påvirket av regelverksendringene i 2018 som spesielt påvirket mottakere med lang varighet.

Figur 4. Andel av befolkningen (18-66 år) som mottar arbeidsavklaringspenger. Andel. Alder. Juni 2011 – 2021

Kilde: NAV

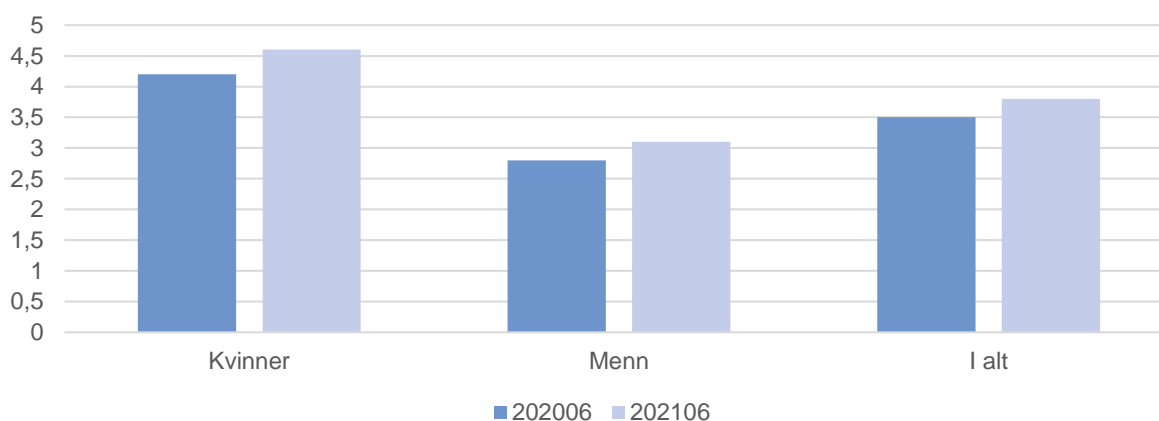
Økning for begge kjønn

Ved utgangen av juni 2021 var det 54 400 menn som mottok AAP, mens antallet kvinner var 77 500. Antall menn som mottar AAP er økt med rundt 400 i løpet av andre kvartal, mens tilsvarende økning for kvinner er på 1 100. Dette tilsvarer en økning på under 1 prosent for menn og 1,5 prosent for kvinner. Sammenliknet med tilsvarende periode i 2020 er antall menn som mottar AAP økt med rundt 5 600 personer (11,5%), mens antall kvinner er økt med rundt 7 800 (11,3%). Målt mot fjoråret er økningen altså marginalt større for menn hvis vi ser på den relative økningen, men i absolutte tall er økningen større for kvinner. Dette kan skyldes at tilgangen er påvirket av økt ledighet, og at dette vil gi større utslag for menn som i økt grad vil være sysselsatt. Det var ved utgangen av juni rundt 23 100 flere kvinner enn menn som mottar AAP, og disse utgjør i underkant av 58,8 prosent av det totale antall mottakere. Fordelingen mellom kjønnene har holdt seg relativt stabilt over tid og er omtrent på samme nivå som for 12 måneder siden, etter at vi tidligere i 2020 så en tendens til at gapet minsket med en større økning for menn.

Ved utgangen av juni var 4,6 prosent av kvinner og 3,1 prosent av menn i alderen 18-66 år mottakere av arbeidsavklaringspenger (figur 5). Andelen har økt med 0,4 prosentpoeng for

kvinnene og 0,3 prosent for menn i løpet av de siste 12 månedene. Kjønnfordelingen totalt gjenspeiler situasjonen også for sykefravær og uføretrygd (Kalstø og Kann 2018), men forskjellene er større for disse trygdeordningene.

Figur 5. Andel av befolkningen med arbeidsavklaringspenger. Andel. Kjønn. Juni 2020 og juni 2021.

Kilde: NAV

Høyt antall mottakere i alle fylker

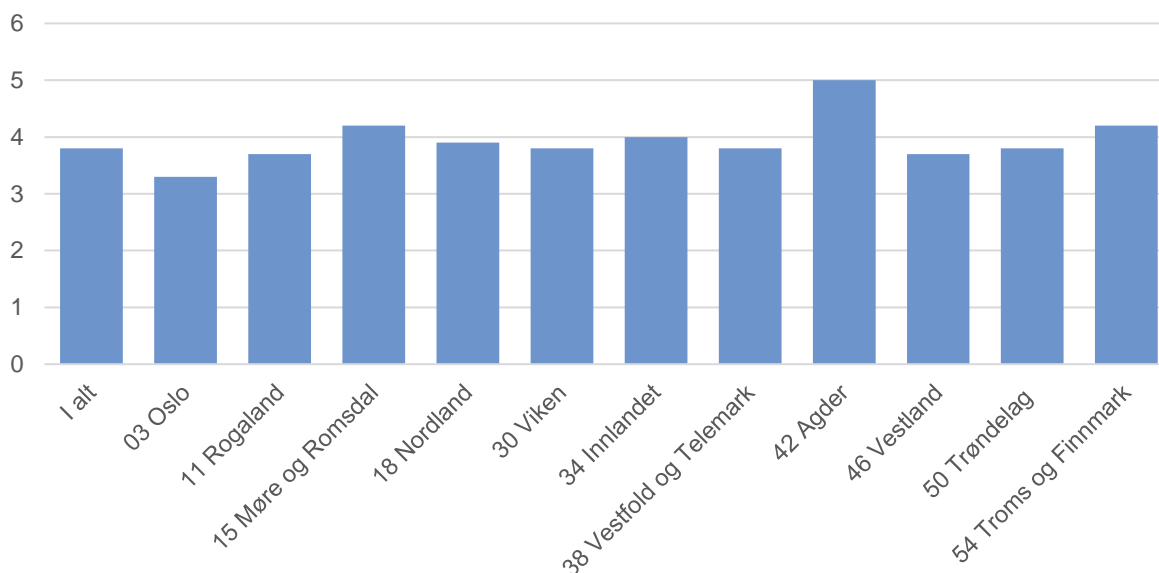
I løpet av andre kvartal er antall AAP mottakere økt eller stabilt for alle fylker foruten Trøndelag hvor det var en marginal reduksjon. Størst økning var det i Viken hvor antall mottakere økte med nær 400 personer. Det var også økning i Vestland hvor antallet gikk opp med 300 personer. Det var også i Vestland hvor vi ser den største relative økningen. Her steg antall mottakere med rundt 2,4 prosent.

Sammenliknet med året før var det Viken som økte klart mest i antall mottakere. Målt mot juni 2020 er det i dag 3 600 flere personer bosatt i Viken som mottar AAP. Dette tilsvarer en økning på rundt 13,8 prosent. Oslo og Vestland har også hatt en markant økning de siste 12 månedene. Her er antall mottakere økt med 1 500 og 1 700 personer, eller henholdsvis 10,1 og 13,1 prosent. Sammenliknet med fjoråret er det Nordland, Agder og Troms og Finnmark som har den laveste økningen. Her steg antall mottakere med henholdsvis 500, 800 og 500 personer fra juni 2020. Den relative økningen ligger her mellom 7,6-8,9 prosent.

Som andel av befolkning har Agder flest AAP-mottakere, med rundt 5 prosent av befolkningen i aldersgruppen 18 til 66.. Deretter følger Troms og Finnmark og Møre og Romsdal (4,2%) og Innlandet (4%). Som andel av befolkning utgjør økningen rundt 0 til 0,1 prosentpoeng for alle fylker. Oslo er fylket med færrest mottakere, med rett rundt 3,3 prosent av befolkningen.

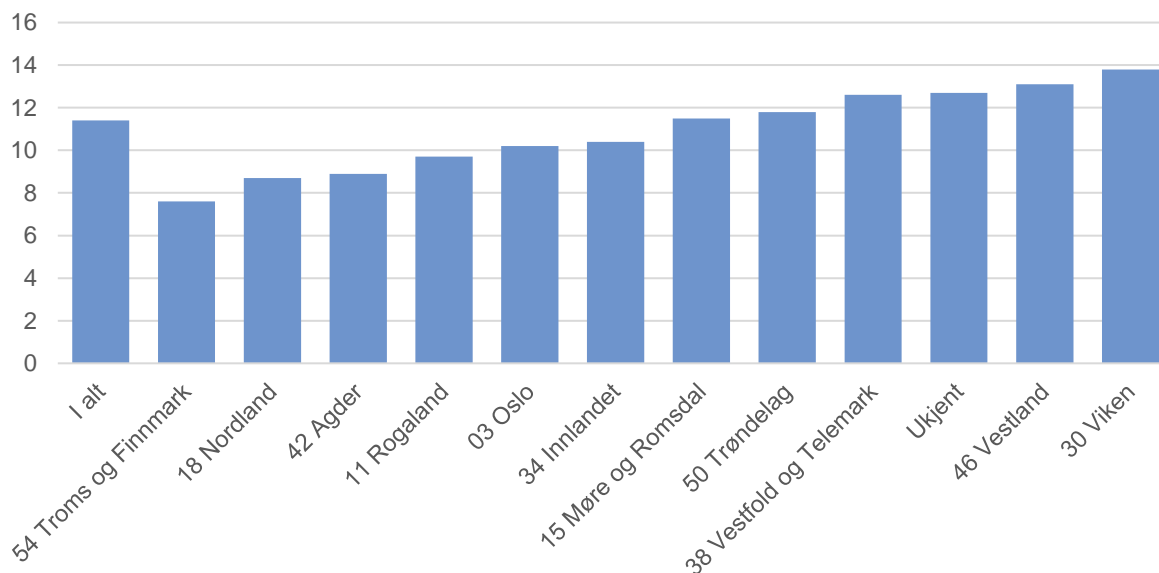
Sammenliknet med året før var det størst økning i Vestland, hvor andelen av befolkning steg med nær 0,5 prosentpoeng. Lavest var økningen i Oslo, Rogaland, Nordland og Troms og Finnmark, hvor andelen steg med 0,3 prosentpoeng.

Figur 6: Andel av befolkningen (18-66 år) som mottar arbeidsavklaringspenger. Andel. Fylke. Juni 2020 og Juni 2021

Kilde: NAV

Figur 7: Prosentvis endring i antall mottakere av arbeidsavklaringspenger. Andel. Fylke. Endring fra juni 2020 til juni 2021

Kilde: NAV

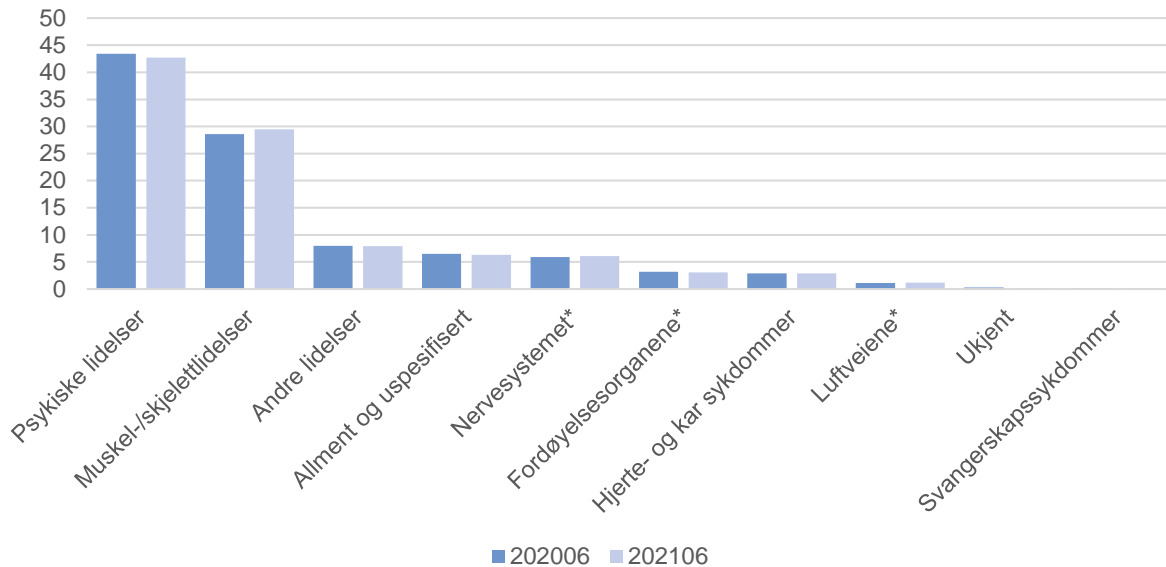
Økning i antall personer med sykdommer i luftveiene

Sammenliknet med mars 2021 er det størst økning blant AAP mottakere med psykiske lidelser og muskel- og skjelettlidelser, hvor antall mottakere økte med 600 og 400 i løpet av andre kvartal 2021. Dette utgjør en økning på 1,1 prosent for begge diagnosegrupper. Psykiske lidelser utgjør fortsatt den klart største gruppen AAP-mottakere med 56 300 mottakere i løpet av juni 2021, mens antall med muskel og skjelettlidelser var noe under 38 900 i samme periode. Størst relativ økning var det for dem med sykdommer i luftveiene hvor antallet øker med rundt 100 personer, eller nær 7 prosent fra første kvartal. Det er spesielt for dem med kronisk obstruktiv lungesykdom (R95) og astma (R96) hvor antallet økte. Disse diagnosene utgjør alene nær halvparten av økningen fra første kvartal. I forbindelse med koronapandemien ble det innført nye diagnosekoder for korona. Blant dem med sykdommer i luftveiene var det bare en svak økning på under 20 personer for disse diagnosene². Antallet med påvist eller mistenkt Covid-19 var i juni 2021 under 30.

Sammenlikner vi med året før ser vi noe av det samme bildet, men økningen for dem med psykiske lidelser og muskel og skjelettlidelser har vært omtrent lik, med rundt 5 000 mottakere for hver av hovedgruppene. Det innebærer at det er større relativ økning for dem med muskel- og skjelettlidelser hvor antallet øker med rundt 15 prosent, mens økningen for dem med psykiske lidelser er på 9,6 prosent. Generelt vet vi at personer med muskel- og skjelettlidelser har en sterkere tilknytning til arbeidslivet, og flere av disse er i arbeid før de mottar AAP. Situasjonen på arbeidsmarkedet kan medføre at mange som er i grenselandet mellom helserelaterte ytelser og arbeid ender med AAP når ledigheten stiger. Det kan forklare at vi ser en større økning i forekomsten av personer med muskel enn for eksempel psykiske lidelser hvor mottakere er yngre og i større grad er uten arbeid før de mottar AAP. Det er også en stor økning blant personer med sykdommer i nervesystemet og dem med «andre sykdommer» hvor antallet steg med rundt 1 000 personer, tilsvarende henholdsvis 15,2 og 10,7 prosent. For dem med sykdommer i luftveiene økte antall mottakere med rundt 250 personer, dette utgjør den største relative økningen med rundt 19,4 prosent flere mottakere. Som nevnt over er det spesielt blant dem med obstruktiv sykdom i luftveiene og astma hvor det er en økning. Sammenliknet med året før, økte disse to diagnosene med noe under 150 personer til sammen. Det var ingen mottakere med sykdommer i luftveiene som var diagnostisert med de nye diagnosekodene for korona for 12 måneder siden.

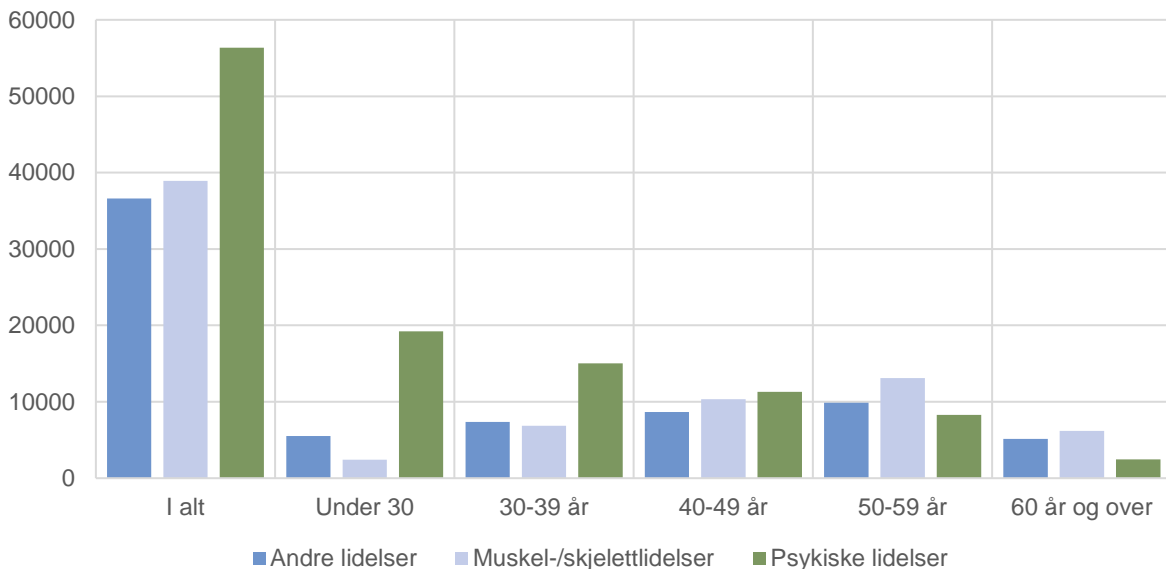
² Her refereres det til ICPC-2 kode R992 og R991, såkalt «mistanke eller påvist Covid-19». Det kan tenkes at sykdom relatert til Covid-19 vil falle under annen mer generell diagnosekode.

Figur 8. Mottakere av arbeidsavklaringspenger etter diagnose. Prosentfordeling. Juni 2020 og juni 2021.

*Omtales i teksten som «sykdommer i ...».
Kilde: NAV

Figur 9. Mottakere av arbeidsavklaringspenger med muskel- og skjelettlidelser, psykiske lidelser og «andre lidelser», etter alder. Antall. Juni 2021

Kilde: NAV

Av dem med hovedgruppe muskel- og skjelettlidelser er økningen størst blant dem med «andre muskel og skjelettlidelser». Her steg antallet med rundt 300 personer, tilsvarende 1,3 prosent fra første kvartal. Denne gruppen er derfor fortsatt den undergruppen med flest mottakere av

muskel- og skjelettlidelser, men rundt 54,7 prosent av mottakere i hovedgruppen. Blant dem med psykiske lidelser var økningen størst for dem med lettere psykiske lidelser hvor antall mottakere økte med noe over 300 personer, eller 2 prosent. Av dem med psykiske lidelser er det fortsatt dem med angst og depressive lidelser som var størst med 26 100 mottakere, eller tilsvarende 46,4 prosent av alle i hovedgruppen.

Ved utgangen av mars 2021 har altså nær 6 av 10 mottakere med muskel- og skjelettlidelser «andre muskel- og skjelettlidelser», mens de resterende fordeler seg på «nakke, skulder og armlidelser» (20,8 %) og ryggliidelser (24,5 %). Generelt vil andelen med muskel- og skjelettlidelser øke med alderen, og vi ser at blant dem i aldersgruppen over 60 år var nær 45 prosent diagnostisert med denne hovedgruppen, mens tilsvarende andel for dem under 30 år ligger under 9 prosent. Det er kun mindre endringer dersom vi sorterer på undergruppene av muskel og skjelettsykdommer. Det er en tendens til at det for de yngste og eldste er noe flere med «andre muskel og skjelettlidelser» og noe færre med nakke, skulder og armlidelser. For ryggliidelser er fordelingen mer lik på tvers av aldersgrupper.

I samme periode har 46,4 prosent av de som lider av psykiske lidelser, ulike former for angst og depressive lidelser. Denne underkategorien av psykiske lidelser som andel av totalt antall mottakere med psykiske lidelser, øker jevnt med alderen og er høyest for mottakere i aldersgruppen 60 år og over (Vedlegg C). De resterende mottakerne fordeler seg på andre psykiske lidelser og lettere psykiske lidelser (henholdsvis 24,9 % og 28,7 %). For aldersgruppen 18 til 24 år fordeles personer med psykiske lidelser relativt likt mellom de tre underkategoriene, men det er en klar tendens til at andelen med angst og depressive lidelser øker for hver alderskategori, samtidig som andelen med andre psykiske lidelser reduseres. Andelen mottakere med lettere psykiske lidelser holder seg noe mer stabilt rundt 30 prosent uavhengig av aldersgruppene. Av de resterende diagnosegruppene er det spesielt hjerte og karsykdommer og sykdommer i luftveiene som øker med alderen.

Færre nye mottakere i andre kvartal

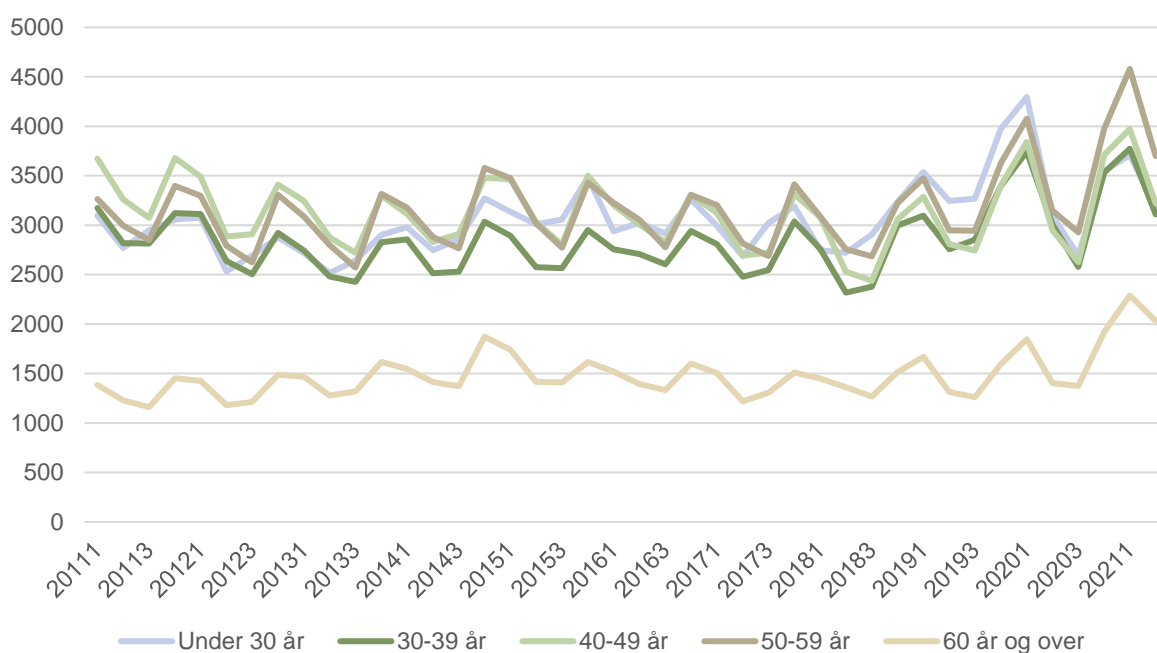
I løpet av andre kvartal 2021 var det 15 300 personer som startet å motta AAP³, en reduksjon på rundt 3 000 fra første kvartal. Nedgangen skyldes ordinære sesongvariasjoner, med en generell høy tilgang i starten av året som ble forsterket av høy tilgang sannsynligvis grunnet koronapandemien. Tilgangen virker spesielt å tilta i perioder med nedstengning og påfølgende økning i ledigheten. Samtidig vil de første som har mottatt sykepenger i 52 uker og som ble sykemeldt etter nedstengingen i mars 2020 ha overgang til AAP i løpet av andre kvartal. Andre kvartal er også tidspunkt for etterbetaling av grunnbeløp, noe som kan føre til at enkelte som allerede har hatt avgang fra AAP igjen kommer inn i statistikken som ordinære mottakere.

Tilgangen de siste 12 måneder ligger over tilsvarende periode tidligere år og bygger på en tendens som startet allerede før pandemien med økt tilgang fra og med 2019⁴. Dette skyldes mest sannsynlig at mange kom tilbake på AAP enten etter endt karenperiode, eller etter lengre opphold i mottak av AAP. Det fremstår også som om det nye regelverket på AAP kan ha vært praktisert noe strengt i starten av 2018, noe som førte til en reduksjon i nye mottakere av ytelsen. Det medfører at økt tilgang som en følge av koronapandemien forsterker en tendens vi observert tidligere. Sammenlignet med tilsvarende periode i 2020 er tilgangen økt for alle aldersgrupper foruten dem i aldersgruppen under 30 år. Her ser vi en reduksjon i tilgangen på nær 600 personer noe som sannsynligvis skyldes at de yngste ble påvirket relativt hardt av den første nedstengningen i mars 2020 (Bratsberg m.fl 2021). Størst økning var det for dem i aldersgruppen mellom 50 og 59 hvor antall med tilgang steg med noe over 500 personer.

³ Nye mottakere av arbeidsavklaringspenger (tilgang) en gitt måned er i dette notatet definert som: Personer som mottok arbeidsavklaringspenger ved utgangen av måned t, men ikke i måned t-1 og t-2. Antall som sluttet å motta arbeidsavklaringspenger (avgang) en gitt måned er definert som: Personer som mottok arbeidsavklaringspenger ved utgangen av måned t men ikke i måned t+1 og måned t+2. Dette medfører at en person i teorien kan ha flere ulike tilganger og avganger i løpet av en lengre periode. Tilgangs og avgangsstatistikk betegner derfor ikke alltid unike individer, men er et statistisk mål for tilstrømning og frafall fra ordningen.

⁴ Tilgangen i 2019 var relativt høy med rundt 13 100 tilganger i tredje kvartal. Tidligere har tilgangen for perioden over flere år ligget rundt 12 000.

Figur 10. Antall tilganger på arbeidsavklaringspenger (tilgang), etter alder. Antall. 2. kvartal 2011 til 2. kvartal 2021

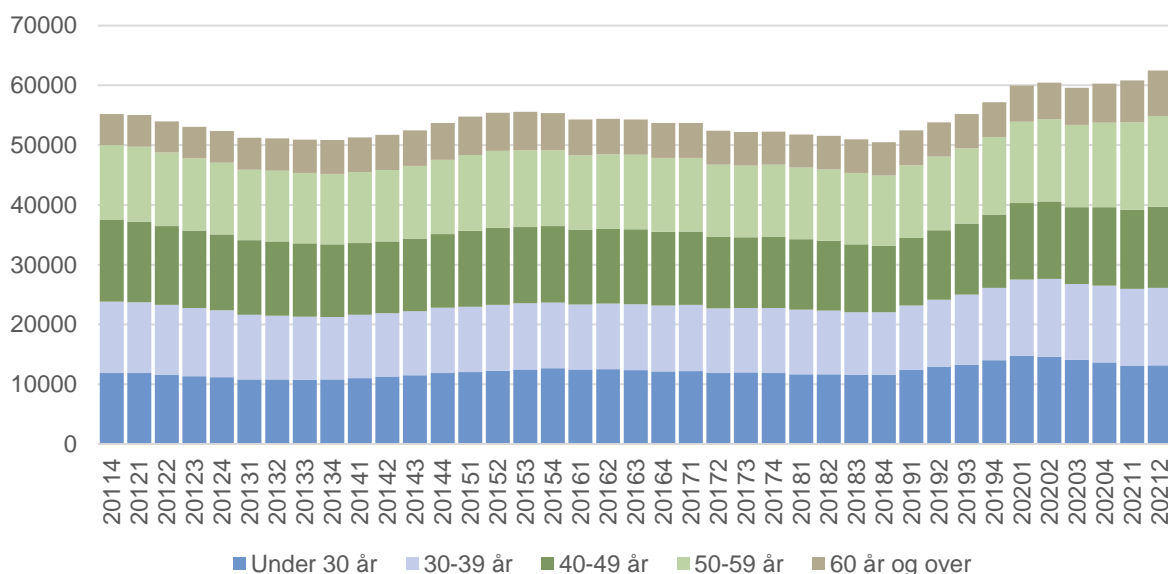
Kilde: NAV

I løpet av de siste 12 månedene har tilgangen vært på i overkant av 62 500, en økning på 2 000 fra 2020. Dette er den høyeste tilgangen gjennom en 12 måneders periode siden innføringen av ordningen i 2010. Dette gjenspeiler den generelle økningen i tilgang gjennom hele perioden etter nedstengningen i mars 2020 hvor det kun unntaksvis ikke har vært markant økning i tilgang til ordningen. Dersom vi ser på perioden under ett er det også blant dem i aldersgruppen 50-59 hvor vi ser en betydelig økning i tilgang. For denne aldersgruppen har det til sammen vært over 15 200 tilganger de siste 12 måneder. En økning fra tilsvarende periode i 2020 på nær 1 400. Utviklingen har bidratt til at denne aldersgruppen nå utgjør den største gruppen av totalt antall mottakere. Samtidig ser vi en faktisk reduksjon blant dem i aldersgruppen under 30 år, hvor tilgangen er redusert med over 1 500. Reduksjonen skyldes sannsynligvis også her en kraftig økt tilgang for gruppen i mars 2020, mens det i perioden etter er spesielt i de øvrige aldersgrupper hvor tilgangen øker.

Hvis vi sammenlikner tilgangen i andre kvartal 2021 med tilsvarende periode i 2020 er det en økning på rundt 1 700 personer. Størst økning er det blant dem i aldersgruppen 50 til 59 år og for dem over 60 år, her er tilgangen økt rundt 600 for hver aldersgruppe. For dem i gruppen over 60 år utgjør dette en økning på 45 prosent. Utviklingen med en generell økning i tilgang blant de eldste kan henge sammen med at denne gruppen er noe mer utsatt i pandemien. Den går også på tvers av tidligere år hvor endringer i regelverket for uttak av alderspensjon og et

økt insentiv om å prioritere andre ytelser (Jacobsen 2018) har ført til en redusert tilgang for denne gruppen. Gruppen har også tidligere hatt en økt overgang til mer varige ytelser som uføretrygd (Kann og Dokken 2019) og alderspensjon. Det kan ha medført at personer i den eldste aldersgruppen mottar AAP mer stabilt over tid, og at de derfor tidligere har hatt relativt sett færre avganger og tilganger enn personer i andre aldersgrupper. Regelverksendringene fra 2018 virker også å ha ført til en lavere tilgang blant de eldste, med en klar tendens til at de utgjør en lavere andel av tilgangen fra starten av 2018 og til og med første kvartal 2020. Det er usikkert hvorvidt karensregelverket fører til at mange eldre kommer tilbake på ytelsen etter endt karensperiode. Svært mange av de eldste som går ut ytelsen etter å ha brukt opp retten til AAP ender med alderspensjon, dette virker også å gjelde dem som kan velge å ta ut pensjon fra 62 år. For dem i aldersgruppen under 30 og 30 til 39 øker tilgangen med rundt 100 personer per aldersgruppe sammenliknet med andre kvartal 2020. Dette utgjør for begge aldersgrupper en økning på rundt 3,3 prosent.

Figur 11. Tilgangen i løpet av det siste 12 måneder målt ved utgangen av perioden, etter alder. Antall. 4. kvartal 2011 til 2. kvartal 2021

Kilde: NAV

Andelen personer som mottok sykepenger før tilgang til AAP reduseres i andre kvartal 2021, etter at vi så en gradvis økning frem til årsskiftet. Ved utgangen av juni 2021 hadde rundt 53 prosent av alle som fikk innvilget arbeidsavklaringspenger hatt sykepenger i forkant. Dette er en nedgang på 5,5 prosentpoeng fra første kvartal og hele 7,3 prosentpoeng fra utgangen av 2020. Sammenlikner vi med tilsvarende periode i 2020 reduseres andelen med 2 prosentpoeng. Den relativt mindre nedgangen fra fjoråret skyldes store sesongvariasjoner i hvilken status

personer har før tilgang til AAP. Andelen som har hatt status som arbeidssøker eller være registrert med nedsatt arbeidsevne var i andre kvartal på 27 prosent, en marginal reduksjon fra forrige kvartal på 0,8 prosentpoeng. Det er samtidig en betydelig nedgang fra tilsvarende periode i 2020 på rundt 5,3 prosentpoeng. De resterende var uten kjent status, eller mottok annen ytelse før tilgang til AAP⁵. Denne gruppen utgjorde 20 prosent av alle mottakere med tilgang i andre kvartal, noe som er 6,3 prosentpoeng over første kvartal og 7,2 prosentpoeng mer enn året før. Det er usikkert hva som er årsaken til denne utviklingen, men det er spesielt blant personer som også på et tidligere tidspunkt har mottatt AAP at vi ser en økning. Statistikken som viser status før tilgang kan også påvirkes av innføring av ny sykepengeløsning. Det kan medføre underrapportering av antall personer som kommer fra sykepenger, og medføre en økning i de to andre statusgruppene. Det kan for eksempel være personer som mottok sykepenger samtidig som de var registrert som arbeidssøker eller med nedsatt arbeidsevne, eller personer som mottok sykepenger samtidig som de hadde annen eller ukjent status. En slik underrapportering vil kun påvirke fordelingen mellom statusgrupper før tilgang til AAP og vil ikke ha innvirkning på det totale antall med tilgang.

Tabell 1. Tilgang på AAP og status 2 måneder før tilgang. Antall totalt og andel i hver statusgruppe. 2. kvartal 2013 til 2021

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
I alt	11 948	12 381	13 050	13 188	11 889	11 687	13 073	13 598	15 251
Sykepenger	62,2	60,6	60,1	59,1	61,2	59	53,6	55	53
Arbeidssøker/Nedsatt arbeidsevne	25,1	24,8	26	26,7	27	28,4	33,9	32,3	27
Annet og ukjent	12,7	14,5	13,9	14,2	11,8	12,6	12,5	12,8	20

Fortsatt få som slutter med AAP

I første kvartal 2021 var det rundt 13 200 personer som enten hadde et opphold på AAP eller som sluttet på ytelsen og dermed er registrert med avgang⁶. Dette er en økning fra fjerde kvartal 2020 på rundt 1 000 personer. Avgangen er redusert med nær 1 600 personer fra tilsvarende

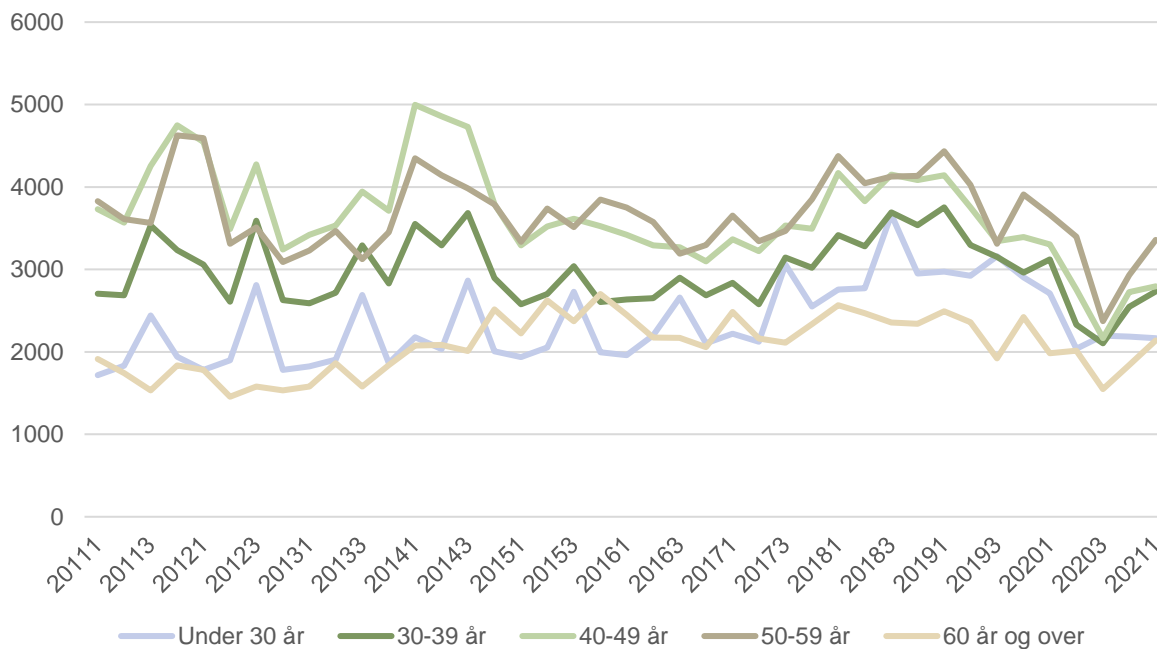
⁵Statistikken som viser status før tilgang skiller ikke på andre ytelser enn sykepenger og status med nedsatt arbeidsevne eller arbeidssøker.

⁶ Avgang er definert som at en personer ikke har mottatt AAP i to sammenhengende måneder. Avgangsmåned vil være siste periode hvor det er registrert utbetaling før denne to-måneders perioden. Gitt denne definisjonen må vi vente to måneder før vi kan regne avgangstall fra en gitt måned. Vi har derfor bare med avgangstall til og med 1.kvartal 2020 i dette notatet. Definisjonen tilsier også at en person bare kan ha en avgang i løpet av et kvartal, men kan ha flere avganger i løpet av en lengre periode. Avganger i løpet av kvartalet vil da tilsvare antall personer, mens det for en lengre periode vil være enkelte duplikater (personer med flere avganger).

periode 2020. Nedgangen skyldes sannsynligvis at tilsvarende periode i 2020 stort sett faller utenfor koronapandemien og er blant annet ikke påvirket av regelverksendringene innført etter mars 2020. Vi ser altså at trenden med fallene avgang under koronapandemien fortsetter i 2021. Dette henger sammen med forlengelsene av AAP perioden på inntil 6 måneder som har medført at færre har gått ut fra ordningen etter å ha mottatt AAP i 3, eller 3+2 år⁷. Trenden med fallende avgang over tid starter derimot allerede fra tredje kvartal 2019, og skyldes den svært høye avgangen i 2018 som en følge av regelverksendringene innført det året. Ved utgangen av 2018 var antall mottakere med lang varighet drastisk redusert, og ettersom avgangen for denne gruppen generelt er svært høy, vil den totale avgangen reduseres når mottakere med lengre varighet utgjør en mindre andel av det totale antall mottakere (se vedlegg B for en oversikt over varighet ved avgang fordelt per år). Forlengelsene av stønadsperioden har helt klart hatt en direkte innvirkning på avgangen og ført til at langt færre slutter på AAP etter første kvartal 2020. Hvis vi ser på 12-månedersperioden etter mars 2020 har antall avganger totalt vært rundt 48 300. Sammenliknet med tilsvarende periode frem til og med mars 2020 er dette en reduksjon på over 13 300, en nedgang på rundt 21,5 prosent. Samtidig ser vi tegn til at tendensen snur i første kvartal noe som kan tyde på at avgangen vil være noe høyere i andre og tredje kvartal enn den har vært i tilsvarende periode i 2020. Til tross for en svak økning er avgangen uansett lav og vi må tilbake til 2013 før vi finner et tilsvarende kvartal med lavere avgang.

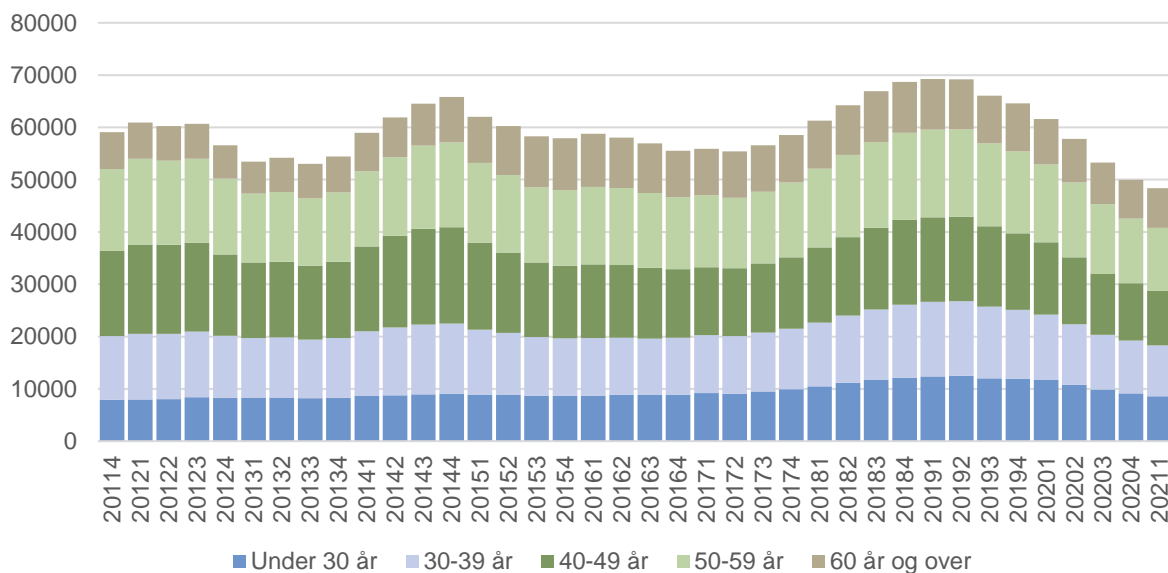
⁷ Fra og med 2018 er maksimal tid på AAP etter §11-12 endret fra 4 år til 3 år, samtidig er det satt en makstid for unntaksperiode på 2 år.

Figur 12. Antall avganger fra arbeidsavklaringspenger (avgang), etter alder. Antall. 1. kvartal 2011 til 1. kvartal 2021

Kilde: NAV

Figur 13. Avgangen i løpet av det siste 12 måneder målt ved utgangen av perioden, etter alder. Antall. 4. kvartal 2011 til 1. kvartal 2021

Kilde: NAV

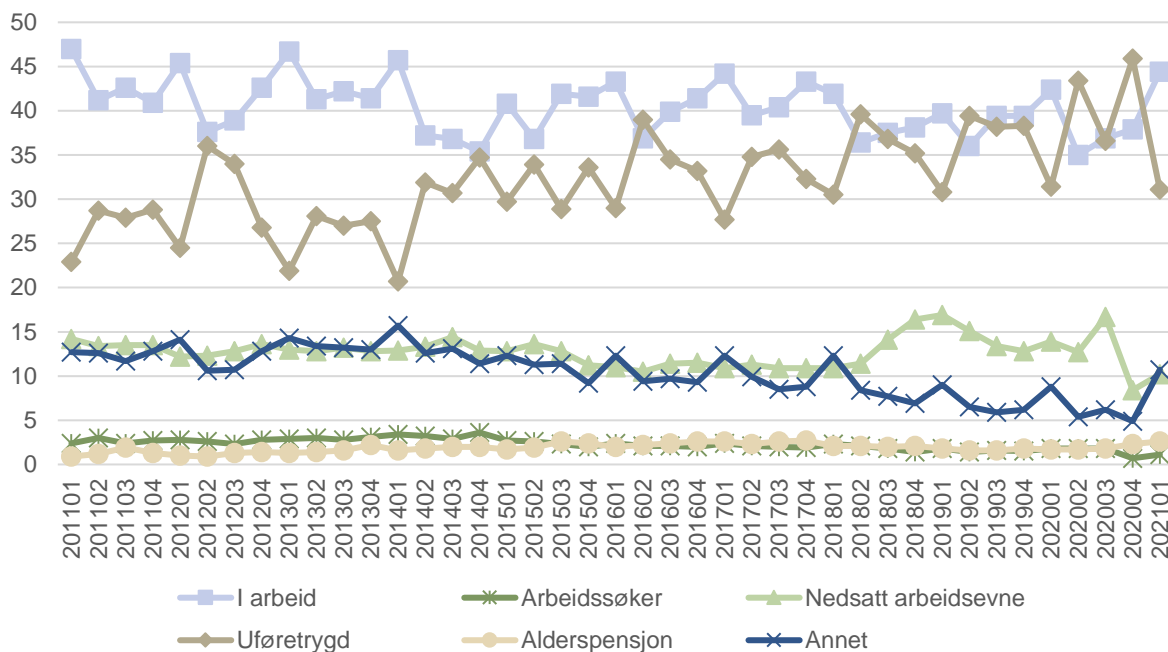
Svak økning i andelen som er i arbeid etter avgang

Regelverksendringene som ble innført i 2020 og i 2021 innebærer at nær sagt alle AAP-mottakere fikk innvilget seks måneders forlengelse i 2020, og deretter forlengelse ut september 2021 for dem som når en maksperiode før 29. september. Dette har ført til en kraftig reduksjon i avgangen fra ordningen gjennom store deler av 2020 og så langt i 2021. Avgangen de siste 12 måneder ligger derfor langt lavere enn den tidligere har gjort (se figur 13). I løpet tredje kvartal 2020 var antallet med avgang så lavt som 10 400, den laveste avgangen i løpet av ett kvartal siden innføringen av ordningen i 2010⁸. Dette vil ha innvirkning på hvilken status personer har etter avgang fra AAP. De fleste som slutter å motta arbeidsavklaringspenger vil fortsatt ha overgang til jobb eller uføretrygd, eller kombinere jobb med uføretrygd, men vi ser samtidig at forlengelsene påvirker fordelingen. Av de med avgang tredje kvartal var rundt 4 600 personer registrert med arbeid i første kvartal 2020, mens rundt 3 200 mottok uføretrygd. Det var i tillegg nær 1 100 som var registrert med nedsatt arbeidsevne. Enkelte i denne gruppen mottok også uføretrygd⁹.

⁸ NAV publiserer statistikk for personer som slutter å motta AAP og status disse har 6 måneder etter avgang. Det innebærer at vi foreløpig har oversikt over status etter avgang for dem som gikk ut til og med 2. kvartal 2020. Personer som inngår i beholdningen for 4. kvartal 2020, sluttet derfor på arbeidsavklaringspenger i løpet av 2. kvartal 2020. Figur 12 viser denne fordelingen 6 måneder etter at de ikke lenger var registrert med arbeidsavklaringspenger. Se vedlegg A for en oversikt over antall personer med avgang fra arbeidsavklaringspenger og status seks måneder etter.

⁹ I statistikk publisert på nav.no (<https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/aap-nedsatt-arbeidsevne-og-uforetrygd-statistikk/arbeidsavklaringspenger>) vises alle personer som mottok uføretrygd, fordelt på om de er i arbeid og dermed sannsynligvis har gradert uføretrygd eller mottar full uføretrygd.

Figur 14. Arbeidsmarkedsstatus seks måneder etter avgang fra arbeidsavklaringspenger. Andel. 1 kvartal 2011 til 1. kvartal 2021¹⁰

Kilde: NAV

Andelen som går til arbeid etter avgang fra AAP er økt med 6,5 prosentpoeng fra dem med avgang i andre kvartal 2020. Denne økningen skyldes først og fremst klare sesongvariasjoner i hvor folk ender etter avgang fra AAP¹¹. Dersom vi sammenlikner med tilsvarende periode i 2019 er økningen mer moderat, på bare 2 prosentpoeng. Samtidig er antallet som var registrert i arbeid redusert med over 1 700 personer.

Samtidig som overgangen til arbeid økte, ser vi en reduksjon i sannsynligheten for å gå til uføretrygd. Av dem som har avgang i tredje kvartal 2020, er det 31,1 prosent som mottar uføretrygd, en nedgang på 14,8 prosentpoeng fra kvartalet før. Som for overgang til arbeid er det sesongvariasjoner i overgang til uføretrygd, vi så for eksempel en nær tilsvarende økning i forrige kvartal på rundt 9,1 prosentpoeng. Sammenlikner vi med tilsvarende periode i 2020 er andelen mer eller mindre stabil, med en marginal reduksjon på bare 0,3 prosentpoeng. Igjen ser

¹⁰ I grafene er det illustrert hva personene gjør 6 måneder etter avgang fra nedsatt arbeidsevne. Status 3 kvartal 2018 er altså for de som hadde avgang fra nedsatt arbeidsevne i 1 kvartal 2013, status 2 kvartal 2018 er for de med avgang 4 kvartal 2017, også videre. I teksten refereres det til statusperiode som er perioden 6 måneder etter avgang fra AAP. Statistikken for tredje kvartal 2019 viser da status for dem som gikk ut i løpet av første kvartal 2019. Tilsvarende gjelder for 2018 og tidligere perioder.

¹¹ Statistikk omtalt i notat skiller seg fra statistikk publisert på nav.no ved at vi her ser på alle personer som er i arbeid etter avgang, uavhengig av om de samtidig mottar stønad eller oppfølging fra NAV eller ikke.

vi at sesongvariasjoner i overgangen fra AAP spiller inn, samtidig var andelen som gikk til uføretrygd i forrige kvartal høyere enn alle tidligere perioder. Det er sannsynlig at reduksjonen er et utslag av forlengelsene på AAP og at antallet og andelen som mottar uføretrygd etter avgang fra AAP vil øke etter hvert som perioden med forlengelser går mot slutten. Det er lite som tyder på at bildet endrer seg dersom vi også inkluderer dem som kombinerer arbeid med uføretrygd, eller som også samtidig er registrert med nedsatt arbeidsevne (se publisert statistikk på nav.no).

For de øvrige statusgruppene ser vi at antallet som er registrert som arbeidssøkere var på noe over 100 personer. Generelt er det få personer som står registrert med denne statusgruppen, men antallet er redusert fra nær 300 i tilsvarende periode i 2020. Antallet som står med nedsatt arbeidsevne er på rundt 1 100, stabilt fra forrige kvartal, mens redusert med 1 000 fra fjoråret. Antallet som faller i gruppen «annet» var rundt 1 100, en økning på 500 personer fra forrige kvartal. Så godt som alle som faller inn i denne gruppen er personer NAV ikke kjenner statusen til. Denne gruppen kan være aktuell for ny periode med AAP, men på statustidspunkt ikke være registrert med nedsatt arbeidsevne. Mange ville også kunne motta sosialstønad og enkelte vil kunne være registrert som studenter. Enkelte vil også kunne ha midlertidige opphold i ytelse eller i den aktuelle periode være mellom jobber iht. arbeidstakerregisteret. Forlengelsene har tidligere sørget for at færre har måtte gå over til ukjent status, og kan blant annet ha lettet noe av belastningen på kommunal sosialhjelp. Det vil derfor være verdt å følge med på hvorvidt noe flere AAP-mottakere nå står uten kjent livsopphold, eller vil motta sosialhjelp. Forskning på konsekvensen av regelverksendringene i 2018 har tidligere vist en svakt økt sannsynlighet for overgang til arbeid etter innføringen av nytt regelverk i 2018 (Kann m.fl. 2019). Analyser har samtidig vist at for enkelte grupper som er særskilt påvirket av regelverksendringene fra 2018, er det enten ingen endring eller en svak reduksjon i sannsynligheten for å være i jobb etter avgang fra AAP (Lima og Grønlien 2020). De antar at nedgangen først og fremst kan skyldes lavere sannsynlighet for overgang til arbeid i perioder med høy ledighet. Senere forskning som har sett på konsekvensene av redusert varighet på AAP har vist en økt sannsynlighet for uføretrygd for unge mottakere av AAP, samtidig som at det er en svak antydning til at kortere maksimal varighet på AAP kan øke overgangen til arbeid for dem under 50 år (Myhre, 2021)

En betydelig andel av personer med avgang fra AAP vil være tilbake på samme ytelse etter 6 måneder. Andelen som står med AAP etter 6 måneder var i første kvartal på 7,9 prosent, en økning på 1,5 prosentpoeng fra fjerde kvartal, og 1 prosentpoeng over tilsvarende periode i 2020. Andelen har holdt seg relativt stabil mellom 5-7 prosent fra rundt 2014 og fremover, men

er altså økt noe i første kvartal. I perioden før 2014 var det få som hadde brukt opp retten til ordinær periode på AAP, og andel som gikk tilbake til ytelsen holdt seg jevnt over 8 prosent. Økningen i andel som mottar AAP også 6 måneder etter avgang skyldes at det totale antall med avgang er kraftig redusert. Dersom vi kun ser på endringen i absolutte tall, er antallet stabilt med forrige kvartal og redusert med rundt 200 personer fra tilsvarende periode året før. Personer som kommer tilbake på AAP vil kunne befinne seg i alle kategoriene som inngår i figur 12, men de fleste vil være blant dem registrert med nedsatt arbeidsevne.

Noe flere AAP mottakere med lang varighet

Ved utgangen av juni 2021 var det 131 900 personer som mottok AAP. Av disse hadde 51 200, eller 38,8 prosent mottatt AAP i mindre enn 12 måneder¹². Antall mottakere med mindre enn 12 måneders varighet økte med rundt 2 400 fra juni 2020. Dette skyldes sannsynligvis en økt tilstrømning til ytelsen som en følge av koronapandemien, samtidig som at færre går ut av ytelsen og at det derfor er flere med lengre varighet. Det er en kraftig økning i antall personer med varighet over 4 år. Sammenlignet med fjoråret er det en økning på over 2 700 i denne gruppen. Økningen er noe mindre for dem med lengst varighet (5 år eller mer). For dem med varighet mellom 4 og 5 år øker antallet med 2 300 personer eller 54 prosent, mens tilsvarende for dem med varighet over 5 år er 400 personer, eller 20,4 prosent. Dette skyldes at veldig mange som mottar AAP vanligvis slutter på ytelsen i det de når 4 års varighet for AAP. Denne gruppen har i 2020 fått forlenget ytelsen og vil derfor ikke i like stor grad falle ut av beholdningen av AAP mottakere. Samtidig vil en del av disse allerede være avklart mot unntaksbestemmelsene for ordinær varighet på AAP, eller motta AAP etter annen bestemmelse¹³. Den største endringen er det for dem med varighet mellom 1 og 2 år hvor antallet øker med nær 6 600 personer (21,7%). Dette skyldes den høye tilgangen i starten av koronapandemien og at mange i den gruppen nå har mottatt AAP i ett år eller mer.

¹² Varigheten i tabellen er et statistisk mål på hvor lenge en person har vært tilknyttet NAV på AAP. Korte perioder er holdt utenfor. Slike korte opphold i ytelse vil ikke telle mot maksperiode på AAP. Tabellen vil derfor generelt angi en høyere varighet enn det som er reelt. Tabellen skiller heller ikke på hvilken paragraf en mottar AAP for, den egner seg derfor heller ikke til å anslå hvor mange som mottar AAP etter unntaksbestemmelsene i §11-12.

¹³ I tillegg til ordinær periode på 3(4) år er det mulig å motta AAP i inntil 2 år etter «unntaksbestemmelsene» i §11-12. Det kan i tillegg komme en kortere periode på inntil 8 måneder under vurdering for uføretrygd, eller 6 måneder dersom en er avklart til arbeid. Den reelle maksgrensen for en person som mottar AAP etter vil derfor være mellom 6-7 år, mens den for personer som er innvilget AAP etter 2018 vil være mellom 5-6 år.

Tabell 2: Mottakere av arbeidsavklaringspenger fordelt på hvor lenge de har mottatt ytelsen. Antall. Mars 2021, og endring fra mars 2020

Varighet	Antall juni 2021	Endring i antall fra juni 2020	Endring i prosent fra juni 2020
I alt	131 864	13 487	11,4
1 år (1-12 mnd)	51 203	2 365	4,8
2 år (13-24 mnd)	36 722	6 547	21,7
3 år (25-36 mnd)	21 774	1845	9,3
4 år (37-48 mnd)	13 239	12	0,1
5 år (49-60 mnd)	6 661	2335	54
Over 5 år (61 mnd -)	2 265	383	20,4

Kilde: NAV

De fleste som mottar AAP vil motta ytelse basert på vedtak fattet etter de ordinære bestemmelsene i §11-12 for en periode på inntil 3 (4) år, eller unntaksbestemmelsene i samme paragraf i inntil 2 år. Mange som mottar AAP i mer enn 4 år vil være personer som mottar AAP etter unntaksbestemmelsene i §11-12, eller som mottar AAP under vurdering for uføretrygd. Antall personer som mottar AAP etter unntaksbestemmelsene var ved utgangen av juni 2021 på rundt 4 400, mens antallet som mottok AAP under vurdering for uføretrygd var på rundt 7 500. Samtidig var antall som mottok AAP som ferdig avklart til arbeid på 1 800, 700 mottok AAP som sykepengeerstatning og 120 600 mottok AAP i ordinær periode i §11-12¹⁴.

Økning i antall personer med nedsatt arbeidsevne

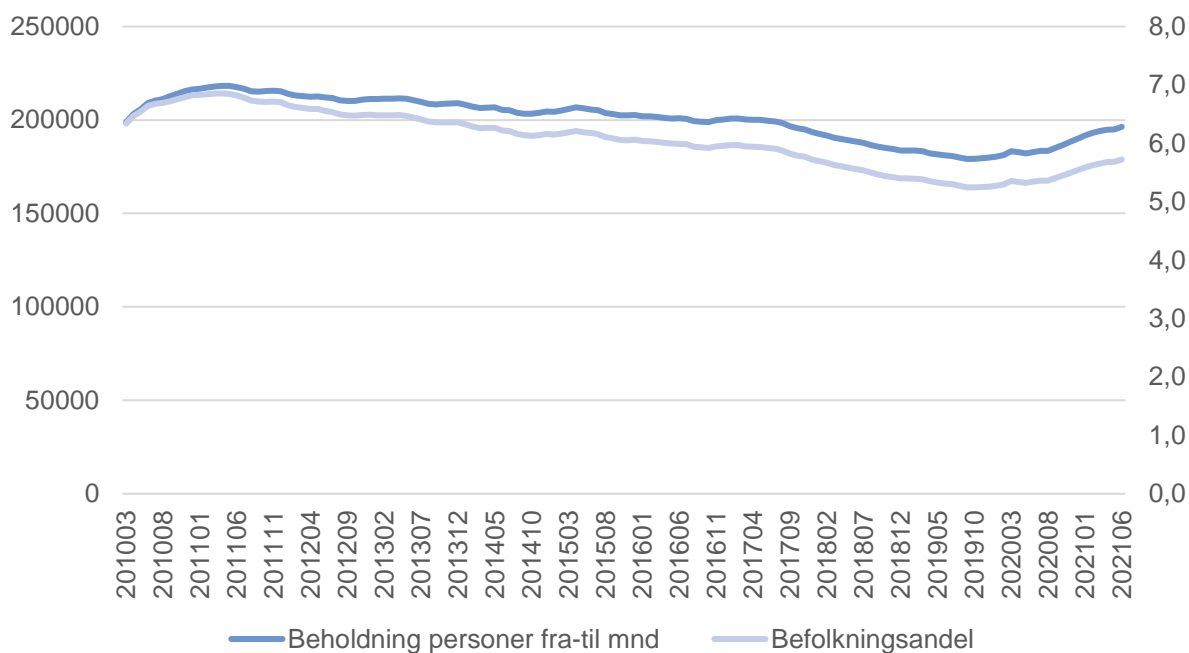
Ved utgangen av juni 2021 var 196 362 personer registrert med nedsatt arbeidsevne (figur 13). Dette er i overkant av 13 600 flere enn i tilsvarende periode i 2020. Antall personer med nedsatt arbeidsevne lå på 5,7 prosent av befolkningen mellom 18 og 66 år, opp 0,4 prosentpoeng fra året før. Som en konsekvens av koronapandemien fortsetter antall med nedsatt arbeidsevne å stige i 2021. Vi ser derimot tendenser til at takten avtar noe. For eksempel var det i fjerde kvartal 2020 gjennomsnittlig en økning på 1 700 personer per måned i antall som var registrert med nedsatt arbeidsevne, mens tilsvarende gjennomsnittlig økning per måned for andre kvartal var noe under 800 personer. Tidligere har vi sett at antallet ble redusert over tid, før det begynte å stige fra og med tredje kvartal 2019. Økningen tiltok gjennom store deler av 2020, men steg spesielt mye i forbindelse med den første nedstengningen i mars 2020 hvor antallet økte med over 2 000 personer. Utviklingen fra tredje kvartal 2019 henger sannsynligvis sammen med at

¹⁴ Personer kan endre hvilken lovparagraf (aktivitetsfase) de mottar AAP etter i løpet av en måned. Tallene angir da et anslag basert på siste oppgitte status per måned. Avvik kan forekomme.

en del kom tilbake etter endt karenperiode, men det er usikkert hvorvidt dette påvirker tilstrømmingen like mye i 2021¹⁵.

Det er spesielt blant dem i aldersgruppen 30-39 hvor antallet stiger i andre kvartal. For denne gruppen er antall personer registrert med nedsatt arbeidsevne økt med over 700 personer (1,6 %). Størst relativt økning var det for dem i aldersgruppen over 60 år, hvor antallet øker med 400 personer, tilsvarende 2,1 prosent. Sammenlikner vi med juni 2020 er det størst netto økning for dem mellom 50-59 pr hvor antall personer registrert med nedsatt arbeidsevne øker med 3 700, eller 9,4 prosent. For dem over 60 år er det også sammenliknet med fjoråret en betydelig relativ økning med nær 12,9 prosent flere registrerte personer. Dette utgjør en økning på noe over 2 100 personer. Minst endring er det blant dem under 30 år hvor antallet øker med noe under 2 000 personer, tilsvarende 4,5 prosent.

Figur 15. Antall personer (akse til venstre) og andel av befolkningen (18-66 år, akse til høyre) med nedsatt arbeidsevne. Antall. Mars 2010 – Juni 2021

Kilde: NAV

¹⁵ Årsaken til at mange kan ha kommet tilbake etter karen i 2019 er at svært mange hadde avgang i 2018 etter å ha gått til makstid på ytelsen. Denne gruppen som hadde brukt opp eller var nær å bruke opp AAP rettighetene var kraftig redusert i 2020, og det er derfor sannsynligvis færre som da gikk ut fra AAP og som er aktuelle for karen i dag. Dersom vi ser på tilgangen i første kvartal 2021 vil evt. personer som kommer tilbake etter avspasert karenstid måtte ha gått ut av ytelsen ca. 12 måneder før, og det var på det tidspunktet relativt sett færre som faktisk gikk ut etter å ha brukt opp sine AAP rettigheter. Forlengelsene under koronapandemien vil forsterke dette og kunne ytterligere redusere hvor mange som kommer tilbake etter karen.

Flere med nedsatt arbeidsevne mottar arbeidsavklaringspenger

Av dem som var registrert med nedsatt arbeidsevne i juni 2021 var det rundt 64 prosent som mottok AAP. Antallet er økt med 11 900, eller 10,4 prosent fra tilsvarende periode i 2020. Andelen som mottar uføretrygd har holdt seg mer stabil og ligger på 10,4 prosent i juni, en marginal økning fra 2020 på 600 personer, eller 3,2 prosent. Antall i kategorien annet holder seg stabilt, med en svak økning på rundt 300 personer. Antallet øker derimot med 2 100 fra utgangen av første kvartal, en økning på 5,3 prosent. Det er usikkert hva som er årsaken til at antall stiger, men vi ser at hele økningen skjer fra mai til juni og samsvarer med en økning i det totale antall personer registrert med nedsatt arbeidsevne i samme periode. Det kan tenkes at enkelte av disse er personer som har fått registrert nedsatt arbeidsevne og avventer vedtak på AAP. Vi så samtidig en liknende utvikling i tilsvarende periode i 2020, og i begge tilfeller sammenfaller det med en reduksjon i antall med tiltakspenger. I denne gruppen finner vi et høyere antall personer som mottar kommunale ytelser som sosialhjelp, men det kan også tenkes at enkelte mottar sykepenger eller overgangsstønad. Mange antas også å forsørges av familie eller andre, evt. vil noen kunne være registrert som studenter¹⁶. Antall personer som er registrert med dagpenger fortsetter å stige, og øker med rundt 900 personer fra fjoråret. Det kan tenkes at koronapandemien har medført at en del som skulle vært registrert som arbeidssøkere, tidligere var registrert med nedsatt arbeidsevne og at denne ikke er endret når de søker dagpenger. Utgangspunktet for dagpenger er at en skal være frisk og registrert som arbeidssøker. Det kan også tenkes at enkelte er registrert med nedsatt arbeidsevne av andre årsaker enn sykdom, skade eller lyte. For dem som er registrert med tiltakspenger ser vi en nedgang på rundt 100 personer fra tilsvarende periode i 2020, men antallet er redusert med nær 500 personer fra forrige kvartal. Nedgangen kan skyldes færre tiltaksstarter i forbindelse med koronapandemien samt noe færre tiltaksplasser i sommermånedene.

¹⁶ Statistikk for overgangsstønad og sykepenger er p.t. ikke tilgjengelig i grunnlaget for personer med nedsatt arbeidsevne. Det jobbes med å få oversikt over disse ytelsene, og det vil forhåpentligvis være på plass i tide for neste kvartalspublisering i oktober 2021. Statistikk for sosialhjelpsmottakere er ikke tilgjengelig ved publisering av notat og leveres kun årlig basert på innrapporteringer til KOSTRA. Statistikk som viser antall som er registrert med høyere utdanning vil også først være tilgjengelig etterskuddsvis.

Tabell 3: Personer med nedsatt arbeidsevne fordelt på ytelser (justert for dobbelttelling). Antall og andel. Juni 2021

	Nedsatt arbeidsevne	AAP	Uføretrygd	Dagpenger	Tiltakspenger	Annet
Antall	196 362	126 224	20 421	4 257	4 608	40 852
Andel prosent	100	64,3	10,4	2,2	2,3	20,8
Endring fra i fjor. Antall	13 607	11 911	634	924	-132	270

Kilde: NAV

Deltakelse i arbeidsrettet tiltak

Ved utgangen av juni 2021 deltok 56 500 av dem som var registrert med nedsatt arbeidsevne i en eller annen form for arbeidsrettet tiltak. Dette utgjør 28,8 prosent av alle personer registrert med nedsatt arbeidsevne. Blant dem under 30 år er arbeidspraksis det klart vanligste tiltaket. Rundt 29 prosent av dem som var registrert med et tiltak i denne aldersgruppen, deltok i arbeidspraksis. Dernest følger opplæring (16,6%), oppfølging (18,2%) og tilrettelagt arbeid (20,1%) som viktige former for tiltak. Andelen registrert med arbeidspraksis reduseres for de over 60 år, som i økende grad deltar i tilrettelagt arbeid (31,5 %) eller mottar lønnstilskudd (32,6 %). Det er generelt færre som deltar i en eller annen form for tiltak blant den eldste aldersgruppen. Av dem som var registrert med nedsatt arbeidsevne i aldersgruppen under 30 år var 39,5 prosent i et eller annet tiltak i juni 2021, tilsvarende andel for dem i aldersgruppen 30 til 59 år og 60 år og eldre var henholdsvis 27 og 15,8 prosent. En større andel av dem som ikke er registrert med tiltak er under annen oppfølging, som medisinsk behandling, rehabilitering eller sosial trening. Det vil også være en del personer hvor arbeidsrettet tiltak ikke er ansett som mulig eller hensiktsmessig, for eksempel ved kortvarig registrering eller alvorlig sykdom.

Totalt er det noe over 7 000 flere personer som var registrert med tiltak i juni 2021 sammenliknet med tilsvarende periode i 2020. Størst er økningen i antall personer som mottar lønnstilskudd med noe over 2 100 flere registrerte personer. Av de øvrige tiltakstypene er det spesielt tiltakene arbeidspraksis og oppfølging som øker (begge tiltakstypene øker med rundt 1 200 personer fra fjoråret). Avklaringstiltak og opplæring øker med henholdsvis 800 og 900 personer, mens rundt 600 flere er registrert med tilrettelagt arbeid. De øvrige tiltakene brukes lite og det er små endringer fra fjoråret.

Tabell 4. Personer med nedsatt arbeidsevne som deltar i et arbeidsrettet tiltak. Alder og type tiltak. Antall totalt og andel i hver tiltaksgruppe. Juni 2021

	I alt	Under 30 år	30-59 år	60 år og over
I alt	56 466	17 646	35 886	2 934
Arbeidspraksis	11 991	29	18.4	8.9
Arbeidsrettet rehabilitering	658	0.6	1.4	1.3
Avklaringstiltak	2 698	2.5	5.5	9.7
Jobbskaping og egenetablering	41	0	0.1	0.1
Lønnstilskudd	9 764	12.8	18.3	32.6
Oppfølging	10 720	18.2	19.8	13.8
Opplæring	8 265	16.6	14.7	1.5
Tilrettelagt arbeid	12 113	20.1	21.3	31.5
Tilrettelegging	216	0.3	0.4	0.6

Kilde: NAV

Vedlegg

A. Definisjoner for hvem som tilhører gruppen med nedsatt arbeidsevne og hvem som kan motta arbeidsavklaringspenger.

Personer med nedsatt arbeidsevne

Begrepet «personer med nedsatt arbeidsevne» omfatter personer som på grunn av sykdom, skade eller andre hindringer har behov for ekstra oppfølging fra NAV for å få eller beholde arbeid. Bistandsbehovet fastsettes etter en arbeidsevnevurdering og vil omfatte arbeidsrettede tilbud og annen oppfølging som medisinsk behandling, rehabilitering, sosial trening/oppfølging og tilrettelegging.

Mange blir registrert med nedsatt arbeidsevne etter å ha brukt opp retten til sykepenger, eller fordi de fortsatt trenger tid til rehabilitering eller omskolering. Andre har vært lenge arbeidsledig, men på grunn av helsemessige utfordringer vurderes de å ha ekstra behov for oppfølging for å kunne komme i jobb. Personer som mottar sykepenger eller uføretrygd regnes ikke med i statistikken over personer med nedsatt arbeidsevne, med mindre de mottar arbeidsrettet oppfølging rettet mot personer med nedsatt arbeidsevne.

Arbeidsavklaringspenger

Arbeidsavklaringspenger kan innvilges til personer som har fått arbeidsevnen nedsatt med minst femti prosent på grunn av sykdom. Det er et krav at det foreligger en gyldig diagnose i henhold til klassifiseringssystemene ICD 10 og ICPC 2. Det er også et vilkår at man enten er under aktiv behandling, deltar i et aktivt tiltak, eller at man selv etter at dette er prøvd fremdeles anses å ha en viss mulighet for å komme i arbeid, og får oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten.

Tidligere (før 1.3.2010) mottok personer som var under medisinsk behandling rehabiliteringspenger, mens de som deltok i et arbeidsrettet tiltak mottok attføringspenger. Tidsbegrenset uførestønad kunne innvilges om man, til tross for medisinsk behandling og forsøk på attføring, ikke kunne komme i arbeid i overskuelig framtid, men at det var håp på lengre sikt. Regelverket er endret fra 1.1.2018. Endringene fører blant annet til at perioden en kan motta AAP er satt til 3 år, i tillegg til 2 år i en unntaksperiode. Periode under vurdering for uføretrygd, etter å ha blitt avklart til arbeid eller med AAP som sykepengeerstatning, vil kunne komme i tillegg til dette.

Minsteytelse AAP

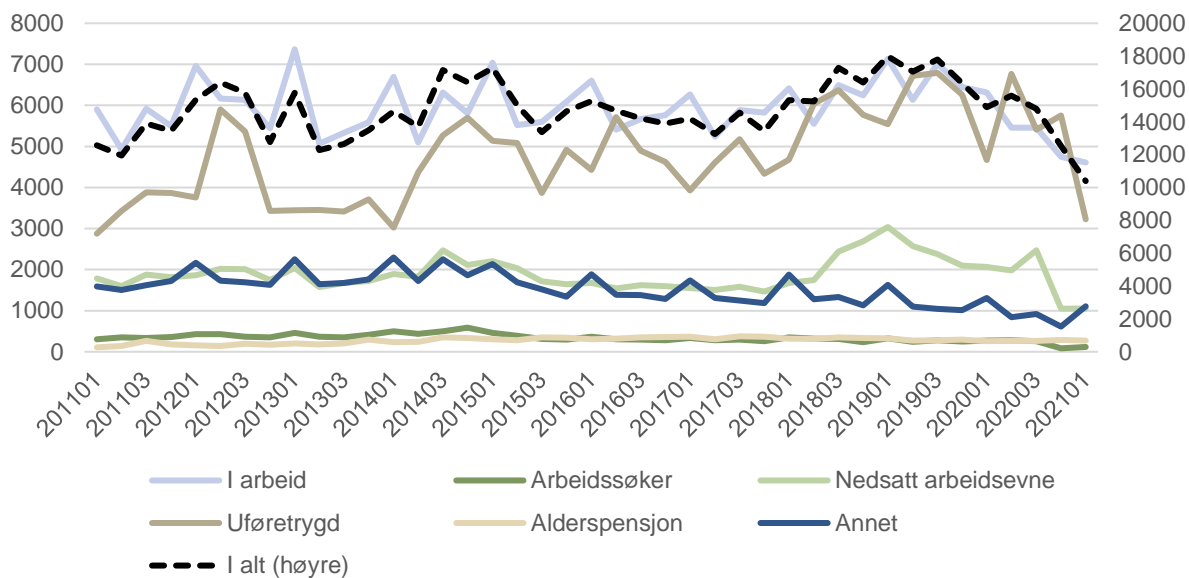
Minsteytelse over 25 år: Hvis du ikke har hatt lønnsinntekt eller mottatt andre ytelser før arbeidsevnen din ble redusert med minst 50 prosent, vil du likevel kunne få AAP. Minsteytelsen er på 2 ganger folketrygdens grunnbeløp (G) per år.

Garantert minsteytelse under 25 år: Har du ikke hatt lønnsinntekt før arbeidsevnen din ble redusert med minst 50 prosent, vil du likevel kunne få AAP. Minsteytelsen er på 2/3 av 2 ganger folketrygdens grunnbeløp (G) per år.

Hvis du har hatt inntekt som gir et høyere grunnlag enn garantert minsteytelse, får du beregnet ytelsen etter inntekten din. Fra og med den dagen du fyller 25 år blir ytelsen oppjustert til 2 ganger folketrygdens grunnbeløp. Per 1. mai 2020 tilsvarer grunnbeløpet kr 101 351. Minsteytelsen vil da være henholdsvis kr 202 702 og 135 135 for dem i aldersgruppen 25 år og eldre, og dem under 25 år.

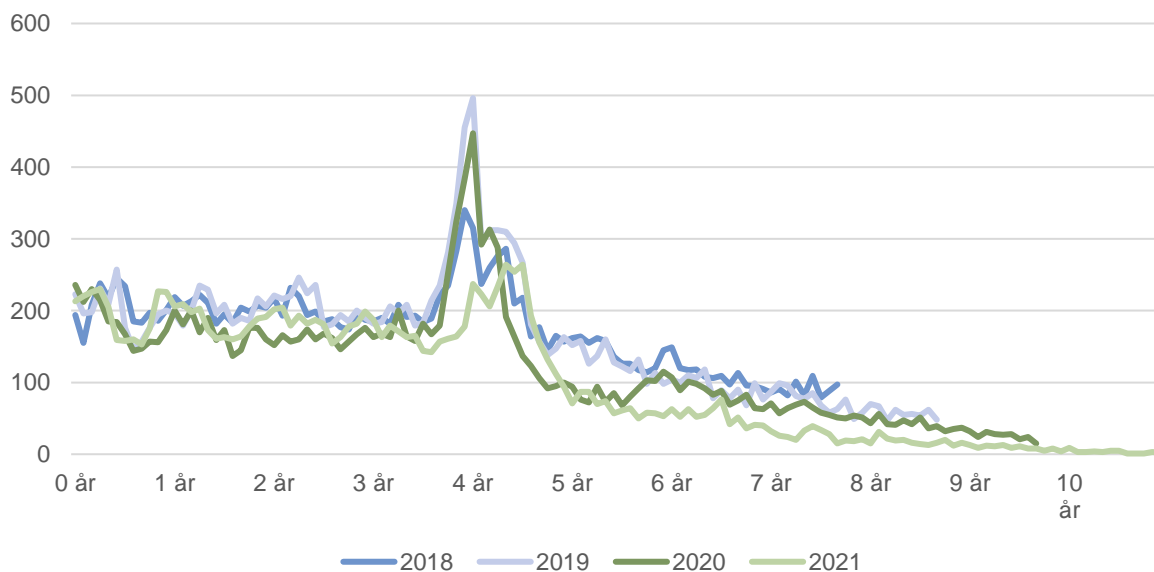
Vedlegg (mangler)

A. Arbeidsmarkedsstatus seks måneder etter avgang fra arbeidsavklaringspenger. Antall. 1 kvartal 2011 til 1. kvartal 2021

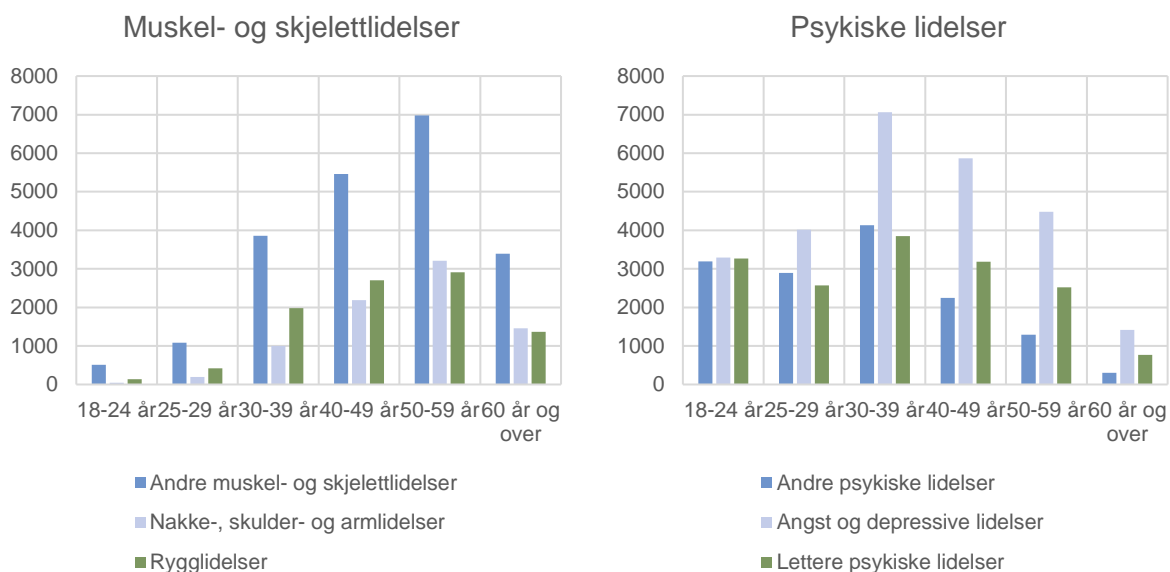
Kilde: NAV

B. Varighet ved avgang og antall personer. Måneder. 1 kvartal, 2018 til 2021.

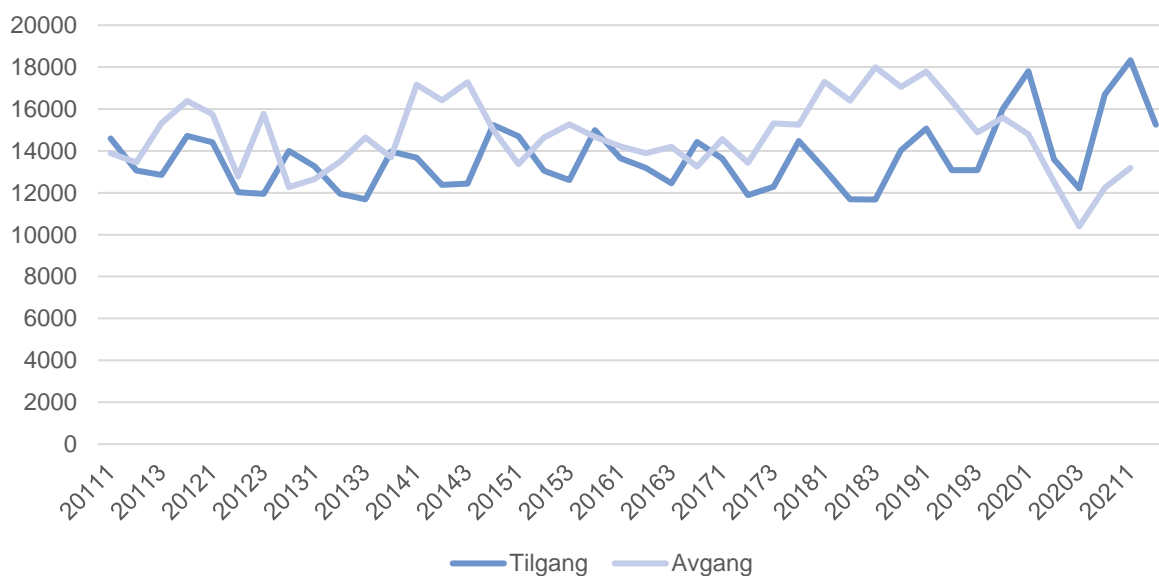
Kilde: NAV

C. Psykiske lidelser og muskel, og skjelettlidelser, undergrupper fordelt på aldersgruppe. Andel. Juni 2021.

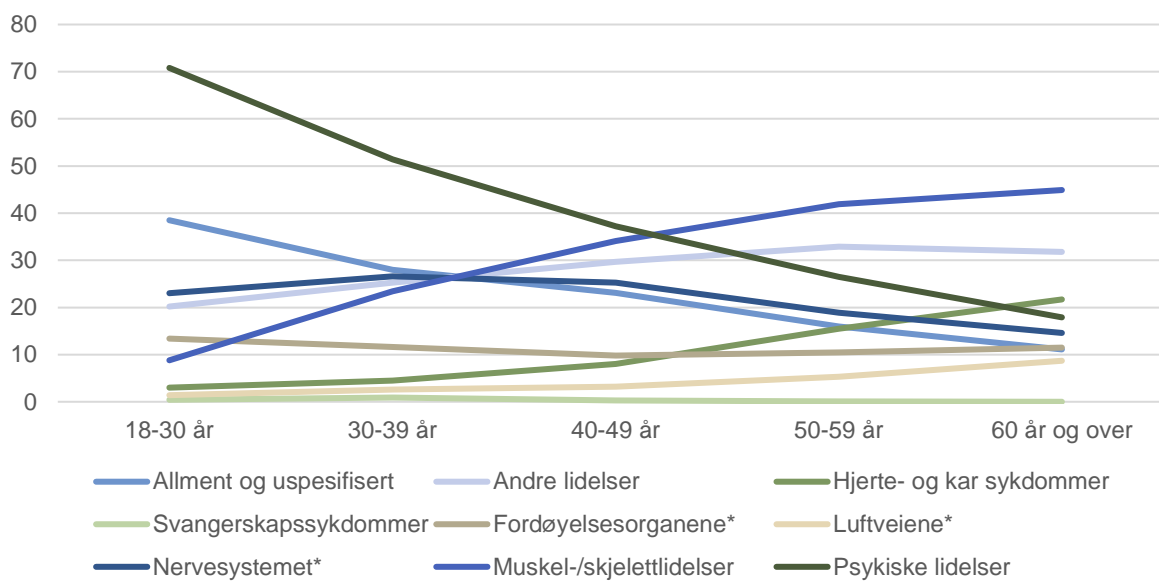
Kilde: NAV

D. Antall nye mottakere av arbeidsavklaringspenger (tilgang) og antall som ikke lenger mottar arbeidsavklaringspenger (avgang). Antall. 1. kvartal 2011 til 2. kvartal 2021

Kilde: NAV

E. Fordeling av hovedgruppe diagnose, etter alder. Andel. Juni 2021

Kilde: NAV

Referanser

Brage, Søren, Nossen, Jon Petter, Kann Inger Cathrine og Thune, Ola. «Sykefravær med diagnose innen psykiske lidelser 2000-2011», Arbeid og velferd 3/2012, s. 24-37

Bratsberg, Bernt, Markussen, Simen, Røed, Knut, Raam, Oddbjørn, Vigtel, Trond og Eielsen, Gaute (2021). «Hvem tar støyten? Arbeidsmarkedet under Korona-krisen», Frischsenteret, SSB og NAV.

Dahl, Espen Steinung, Jorunn Furuberg, Ingunn Helde, Åshild Male Kalstø, Inger Cathrine Kann, Andreas Myhre, Heidi Nicolaisen, Jon Petter Nossen og Mia Sohlman. «Ett år med korona. Utvikling og utsikter for NAVs ytelser og brukere», Arbeid og velferd 1/2021, s. 1-23

Ellingsen, Jostein (2018). «Utviklingen i uføretrygd per 30. september 2013», Statistikknotat, Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Furuberg, Jorun og Kalstø, Åshild Male (2017). «Hvem går ut dagpengeperioden?», Arbeid og velferd 2/2017, s. 19-34

Jacobsen, Ove (2018). «AFP i privat sektor - Endringer i mottak av arbeidsavklaringspenger og uføretrygd», Arbeid og velferd 1/2018, s 35-43

Kalstø, Åshild Male Kalstø og Kann, Inger Cathrine (2018). «Færre på helserelaterte ytelser – friskere befolkning?», Arbeid og velferd 4/2018, s. 3-18

Kann, Inger Cathrine og Dokken, Therese. «Flere har avsluttet arbeidsavklaringspenger etter regelverksendringene i 2018 - De fleste til uføretrygd eller jobb», Arbeid og velferd 3/2019, s. 41-61

Kann, Inger-Cathrine, Yin, Jun, og Kristoffersen, Per (2016). «Arbeidsavklaringspenger - utviklingen i hvem som kommer inn», Arbeid og velferd nr.2)2016 s.63-76

Kann, Inger-Cathrine, Yin, Jun, og Kristoffersen, Per (2016). «Fra arbeidsavklaringspenger til arbeid», Arbeid og velferd nr.2)2016 s.77-92

Lande, Sigrid (2019). «Færre får innvilget arbeidsavklaringspenger med nytt regelverk», Arbeid og velferd 2/2019, s. 81-98

Lima, Ivar og Grønlien, Håkon (2020). «Flere mottar uføretrygd og sosialhjelp etter innstramming i AAP-regelverket», Arbeid og velferd 2/2020 s.61-79

Myhre, Andreas (2021). «Hvordan påvirker en kortere maksimal varighet på AAP overgang til arbeid og uføretrygd?», Arbeid og velferd 1/2021 s.1-18

Nossen, Jon Petter og Therese Sundell (2020) «Sykefraværet i Norge den første tiden etter pandemiutbruddet». Arbeid og velferd, 2/2020, 25–37

Sundell, Therese (2018). «Utviklingen i sykefraværet, 3.kvartal 2018», Statistikknotat, Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Vidal-Gil Eugenia og Gjerde, Audun (2020). «Utviklingen på arbeidsmarkedet nr. 2-2020». Arbeid og velferd 3/2020. s. 3-25